

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.

Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni; za četrto leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. novembra 1907.

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Mlekarska zveza. Stanje kmetijskega združništva v Nemčiji. Izboljšajmo živino. Unapredjivanje uljarstva. Vinski semenj v Novem mestu. Travnike in deteljišča je treba gnojiti. Lepa prihodnost mladeničev. Gospodarske drobtine. Vprašanja in odgovori. Združni pregled. Književnost. Listnica uredništva. Občni zbori. Inserati.

Zadruga, ki želi, da bi jim pri sestavi računov za l. 1907 pomagali uradniki „Zadružne Zveze“, naj se oglasi pri Zvezi. Ustreglo se jim bo po vrsti prijave.

Mlekarska zveza.

Korak za korakom. Dolga je pot našega gospodarskega razvoja, našega gospodarskega preporoda. Mal narod smo Slovenci, narod, ki ne razpolaga z velikimi denarnimi sredstvi, ki nima veliko strokovno in tehnično izobraženih delavnih sil na razpolago. Zato smo navezani na lastno delo, na lastne moči. Vse kar delamo, mora sloneti na vzajemnosti, na združenju vseh naših skromnih, a zato resnih in sigurnih sil. Ko smo spoznali združništvo, začeli smo se še le intenzivneje gospodarsko razvijati. Združništvo nam je samo po sebi začelo pokazati smeri in naloge našega delovanja. Združništvo, ki se je z ozirom na pretežno kmečki značaj slovenskega naroda moralo razvijati vedno bolj s kmečkimi tendencami, nam je pokazalo pot edinosti, pot delavnosti za rešitev slovenskega kmečkega stanu. Agrarna politika nas preveva vedno več, zato ker je naše združništvo agrarno, zato ker je naš narod pretežno agraren.

Zasanjali smo gospodarski preporod našega naroda na temelju skupnega, združnega dela. Nekaj smo že dosegli. Naša kreditna organizacija je danes taka, da smemo ponosni biti na njo. Naša kreditna organizacija je kmeta osamosvojila, ga rešila raznotere neljube in nezdrave odvisnosti v gospodarskem in narodnem oziru. Vemo, da uspeh še ni tak, da bi nas smel zadovoljiti; vemo, da moramo še veliko spopolniti, ustvariti še druge kreditne organizme, ki zano s kmečko kreditno organizacijo bodo vplivali

na to, da se vresniči razbremenjevanje kmečkih posestev na Slovenskem. Toda to prepričanje nam je še v večji meri dalo ravno združništvo tekom svojega razvoja do današnje oblike in do sedanjega obsega. Zato pa tudi imamo jasno pred očmi naloge, ki jih še imamo rešiti, osnove, ki jih še moramo zasnovati, da vresničimo te naloge. Delavci smo na narodno-gospodarskem polju, ki pri delu izobrazujemo in spopolnujemo svoje sposobnosti.

Iz naše kreditne organizacije, iz našega posojilništva se je rodila tudi ostala organizacija. Poskusili smo tudi z oblikami, ki se v gospodarskem življenju pri nas zaenkrat niso uveljavile. To je bila naša šola. Ta nas je učila, da moramo celo naše kmetijsko združništvo postaviti na strogo kmetijska tla, da moramo našemu združništvu pritisniti strog kmetijski pečat. Prava kmetijska društva za nabavo kmetijskih potrebščin, strojne kmetijske zadruge, mlekarske zadruge in druge zadruge za postranske kmetijske obrti, katere snujemo, so dokaz tega našega stremljenja.

Prehajamo polagoma do najtežje združne oblike: do prodajnih zadrug. Mlekarske, vinarske, zeljarske, sodarske, sadjarske zadruge so znaki tega prehoda. Ž njimi odpiramo nove vire našemu kmetijstvu, ž njimi delujemo na tehnično izboljšavo naše kmetijske produkcije, ž njimi prihaja naše kmetijstvo vedno bolj in vedno samostojnejše — brez posredovalcev — v dotiko s trgov, s konsumentami. Tudi tu se polagoma izšolamo, izpopolnujemo. En zlat nauk pa izhaja iz vsakršnega našega koraka, ki ga delamo na tej poti: V edinosti je moč!

Zato se združujemo vedno tesneje. Ne da napadamo, ampak da varujemo koristi onega, ki nam je

vzrastel k srcu, da obvarujemo obstoj onega, ki ga nepovoljni gospodarski položaj sili v bedo in z domače grude: slovenskega kmeta.

Tak korak edinstva in tesnejšega združevanja, tak korak napredka na polju našega gospodarskega združništva smo zopet napravili v ponedeljek dne 11. t. m., ko smo ustanovili „Mlekarsko zvezo, registrovano zadruho z omejeno zavezo, v Ljubljani“.

* * *

V mali dvorani hotela „Union“ v Ljubljani se je zbralo obilno število zastopnikov mlekarških zadrug na Kranjskem, da prisostvujejo ustanovnemu shodu „Mlekarske zveze“.

Shodu je predsedoval v imenu pripravljalnega odbora g. Franc Tršar, načelnik „Mlekarske zadruge“ na Vrhniki. Shoda so se udeležili g. mlekarški referent Charousek kot zastopnik c. kr. poljedelskega ministrstva, g. deželni glavar pl. Detela, g. grof Barbo kot zastopnik deželnega odbora, g. vitez pl. Laschan kot zastopnik vlade, drž. in deželni poslanec g. vodja Povše in razni drugi gosti.

G. deželni glavar pl. Detela je pozdravil ustanovni shod najpristrčneje, omenil, da nima mandata zastopati c. kr. Kmetijsko družbo za Kranjsko, ker centralni odbor še ni imel prilike zborovati, da pa smatra, da ima kot predsednik omenjene družbe prijetno dolžnost, odzvati se povabilu in želeti delovanju nove zveze najboljšega uspeha. To tembolj, ker je kmetijska družba že od nekaj delovala na to, da se izboljšajo razmere kranjskega mlekarstva. V imenu kmetijske družbe, ki sicer ni imela prilike sodelovati pri snovanju „Mlekarske zveze“, mora z največjim veseljem pozdraviti osnivanje vsake zdrave organizacije, ki meri na napredek. Bog naj blagoslovi začetno delo.

G. grof Barbo izjavlja, da ga veseli, da more pri zborovanju zastopati deželni odbor, in zagotavlja, da bo deželni odbor prav rad podpiral vsa stremljenja zveze, ki merijo na povzdigo kranjskega mlekarstva.

Predsednik „Zadružne zveze“ g. dr. Krek povdarja, da je prva kranjska razstava surovega masla pokazala pomankljivosti naših izdelkov in napake v organizaciji našega mlekarstva. Pokazala se je tudi potreba po ožji združitvi mlekarškega združništva samega. Posebna mlekarška zveza je potrebna za tehnično in za komercialno izpopolnitev našega mlekarškega združništva. Veseli ga, da je poljedelsko ministrstvo in vlada pokazala zanimanje za ustanovitev „Mlekarske zveze“. Opozarja pa vse zadruge, naj navzlic temu se ne zanašajo na razne podpore, marveč samo na lastno moč.

Nato je g. državni mlekarški nadzornik Jakob Legvart v obširnem govoru utemeljeval opravičenost in potrebo mlekarške zveze, istočasno pa bičal nepotrebno politično gonjo, katero se je hotelo vpriporiti zoper snujočo se zvezo, ki je nastala v dogovoru vseh javnih odločilnih faktorjev in interesentov, zastopnikov mlekarškega združništva, brez ozira na njihovo politično barvo.

Pri tej točki se je razvila živahna debata z ozirom na predložena pravila in na bodoče delovanje zveze.

Nato so bili soglasno izvoljeni v načelstvo sledeči gg. Matija Kump, odbornik „Zadružne zveze“, načelnik; Adolf Mulley, načelnik mlekarške zadruge v Logatcu, podnačelnik; odborniki: Franc Tršar, načelnik mlekarške zadruge na Vrhniki; grof Barbo, deželni odbornik; Anton Oblak, načelnik mlekarške zadruge v St. Lorenzen; Ivan Valenčič, načelnik mlekarške zadruge v Ilirski Bistrici; Fran Demšar, državni poslanec, v Četnjici; Svetoslav Premrou, tajnik Zadružne zveze v Ljubljani; Jakob Legvart, c. kr. mlekarški nadzornik v Ljubljani.

V nadzorstvo pa so bili izvoljeni soglasno sledeči gospodje: Državni in deželni poslanec Franc Povše, načelnik; Karol Kauschegg, podnačelnik; Ivan Stanovnik, župan v Horjulu, Henrik Povše, župnik na Čatežu; Gjuro Rašica, ravnatelj „Zadružne zveze“ v Ljubljani in g. Andrej Remškar z Brezovice.

* * *

„Mlekarska zveza“ je tedaj ustanovljena. V njenem odboru in nadzorstvu sede možje dela, možje stroke. Zato smo prepričani, da bo začela zveza kmalu izvrševati premišljeno in uspešno svoje delovanje v prid in povzdigo našega mlekarstva. Zadruge, ki o priliki ustanovnega shoda iz katerihkoli vzrokov še niso mogle izvršiti pri-top, naj to čimprej store. Le tedaj dosežemo znaten in popoln uspeh, če bodo vse mlekarne storile svojo dolžnost in se popolnoma strnile okoli lastnega tehničnega in komercialnega zastopa, okoli „Mlekarske zveze“ v Ljubljani. Pri naslovljanju pisem pa prosimo, da se pazi natančno na naslov „Mlekarska zveza v Ljubljani“. Ustanovila se je namreč proti tej mlekarški zvezi druga „Zveza mlekarških zadrug“ v Ljubljani, katere namen je bilo le, onemogočiti složen nastop vseh javnih in privatnih činiteljev, vseh mlekarških zastopnikov brez razlike na sedaj v deželi obstoječe politične stranke.

„Mlekarska zveza“ bo v kratkem priskrbela lastne pisarniške prostore. Dotlej pa ima na razpolago prostor v pisarni „Zadružne zveze“ v Ljubljani.

S. P.

Stanje kmetijskega zadružništva v Nemčiji.

Državna zveza kmetijskih zadrug v Nemčiji skrbi za jednotno statistiko kmetijskih zadrug v Nemčiji in izdaja vsako leto obširen letopis, v katerem priobčuje zelo zanimivo statistično gradivo za pretežno večino kmetijskih zadrug v Nemčiji. Vesel pojav je, da raste od leta do leta število onih zadrug, katere pošljejo statistične podatke za letopis. Pred nami leži letopis za leto 1906, kateri vsebuje statistične podatke za 10.999 posojilnic, 1815 kmetijskih (nakupovalnih in prodajalnih), 1530 mlekarskih in 808 raznih zadrug. Ta letopis je sila zanimiv in nam daje jasen vpogled v zadružne razmere v Nemčiji; radi tega hočemo najvažnejše podatke priobčiti.

1.) Posojilnice.

Posojilnice v Nemčiji so imele 959.717 članov; povprečno pride na jedno posojilnico 87 članov, denarni promet je znašal 2.798.081.738 M, za jedno posojilnico povprečno 254.394 M (v prejšnjem letu le 230.995 M), deleži so znašali skupaj 16.299.296 M (povprečno pri vsaki posojilnici 1.482 M, za posameznega člana 17 M), rezervni zakladi 30.851.639 M (v prejšnjem letu le 29.189.513 M) in sicer je pripadlo povprečno na vsako posojilnico 2805, na vsakega člana pa 32 M rezerv. Stanje navadnih hranilnih vlog in vlog v tekočem računu znaša 988.357.614 + 136.157.641 M (v prejšnjem letu 812.420.877 + 124.305.539 M) in sicer pride povprečno na posojilnico 89.859 + 19.191 M vlog. V preteklem letu samem se je vložilo 359.408.987 M. V Nemčiji se kmečko ljudstvo v veliki meri poslužuje tekočega računa in raste promet v tekočem računu leto za letom, medtem ko je pri nas ta oblika modernega denarnega prometa popolnoma nepoznana.

Posojila in kredit v tekočem računu znašajo 715.168.034 + 304.072.674 M, povprečno za posojilnico 42.857 (v prejšnjem letu 32.928), za člana 506 M (v prejšnjem letu 359) v tekočem računu ter za posamezno posojilnico 70.949 M (v prejšnjem letu 76.910), za člana 802 M (v prejšnjem letu 812) za kredit na daljšo dobo. V prejšnjem letu se je podelilo posojil in kreditov v tekočem računu 215.259.705 + 330.590.057 M. Tudi iz teh števil je razvidno, da se tekoči račun vedno bolj udomačuje.

Za upravne stroške se je izdalo 5.148.279 M ali 0.18 % prometa (v prejšnjem letu 0.19 % prometa); na posamezno posojilnico odpade 480, na posameznega člana povprečno 5.48 M.

Čistega dobička so dosegle posojilnice 5.419.151 M ali 0.4 % obratne glavnice oz. 34 % deležev, povprečno posojilnica 611 M.

6187 posojilnic (v prejšnjem letu le 5563) je poleg denarnega vršilo tudi blagovni promet in je skupno nakupilo kmetijskih potrebščin za 57.081.690 M

(povprečno jedna posojilnica za 9226 M — v prejšnjem letu za 6.032 M). Tudi skupna prodaja kmet. pridelkov od dneva do dneva napreduje.

2. Kmetijske (nakupovalne in prodajalne) zadruge.

Število članov 184.181, na posamezno zadrugo odpade povprečno 101 član. Znatno je napredoval blagovni promet, ki znaša 67.773.354 M (v prejšnjem letu le 47.998.878) ter pride povprečno na člana 370 M (v prejšnjem letu 269). Največ se je spčalo umetnih gnojil in sicer 8.857.545 centov (prejšnje leto 6.856.404), na posamezno zadrugo odpade 5059 (v prejšnjem letu 4614) centov. Krmil 4.334.731 (v prejšnjem letu 3.301.232) centov, na posamezno zadrugo odpade 3173 (v prejšnjem letu 2509) centov; semena se je naročilo 457.029 (v prejšnjem letu 121.614) centov, na posamezno zadrugo odpade 252 (v prejšnjem letu 115) centov. 151 zadrug je prodalo skupaj kmet. pridelkov za 24.797.765 M. Zadruge so rabile obratno glavnico v znesku 34.380.760 M ali 56 % vrednosti nakupa. Deleži so znašali 1.857.468 M; posamezna zadruga je imela povprečno deležev 1.474, posamezni član 13 M. Vse zadruge so imele rezerv 2.892.563 M, povprečno vsaka zadruga 1594 M, vsak član 16 M.

Za upravne stroške se je izdalo skupaj 1.691.384 M, povprečno pride na zadrugo 1056 M, na člana 10 M.

Kmetovalci v Nemčiji uvažujejo velik pomen skupnega nakupa in skupne prodaje, o čemur priča napredek nakupovalnih in prodajalnih zadrug.

3. Mlekarske zadruge.

Število članov mlekarских zadrug znaša 148.137 in pride povprečno na zadrugo 97 članov. Mleka so sprejele vse mlekarne 1.700.473.660 l (v prejšnjem letu 1.585.991.607 l); v vsako posamezno mlekarne se je oddalo povprečno 1.148.966 l na leto ali 3.192 l na dan. 474 mlekarne je poslalo podatke glede števila krav in so imeli zadružniki teh 474 mlekarne 257.331 krav. Iz podatkov teh 474 mlekarne posnamemo, da dajejo zadružniki povprečno od jedne krave 2050 l mleka v mlekarne. Najbolj ugodne razmere so v Oldenburgu, kjer oddajajo povprečno 2.434 l, najslabše na Bavarskem, kjer oddajajo 1081 l mleka od krave v mlekarne. Mleka se je prodalo 71.301.464 l (94.816 l povprečno v vsaki mlekarne); surovega masla se je izdelalo 55.555.776 kg (v posamezni mlekarne povprečno 43.167 kg). Za mleko in mlečne izdelke se je skupilo 129.599.841 M ali 9.9 pfenigov (11.3 vin) za liter mleka. Delež pri vseh zadrugah so znašali 6.142.396 M (v prejšnjem letu 5.211.749 M), rezervni zakladi pa 11.234.906 M (v prejšnjem letu le 9.925.090 M). Na posamezno zadrugo odpade 4015 M deležev in 7934 M rezervnih zakladov, na posameznega člana 44 M deleža in 84 M rezervnih zakladov. Vse mlekarne so imele poslopja v vrednosti 39.925.475 M, posamezna mle-

karna povprečno poslopje v vrednosti 26.832 M. Z mlekarjami so tudi spojeni razni drugi posli, kakor razpečavanje jaje, tehtnica, žganjarija, električna naprava, mlatilnica, žaga, kopališče, mlin in pekarija, pitanje prašičev itd. Upravni stroški so znašali 14.507.031 M, povprečno za vsako zadrugo 10.274 M. Dobiček izkazuje 1082 mlekar v znesku 4.006.084 M, brez dobička in izgube je sklenilo 243 mlekar; izgubo izkazuje 143 mlekar v znesku 337.972 M.

4. Razne zadruge.

Ta vrsta zadrug obsega vse mogoče zadruge; v prvi vrsti pridejo v poštev žitna skladišča in vinarske zadruge, nadalje mlinarske in pekarske zadruge, združne žganjarije, sadjarske zadruge in zadruge za izdelovanje konserv, jajčarske in perutninarske, živinorejske zadruge za vse vrste živine, strojne (parne mlatilnice, parni plugi, električne naprave, žage) zadruge, vodne, vodovodne, stavbene, tiskarske, planšarske, gozdarske, kopališke, naselbinske, opekarske, pletarske, knjigovodske zadruge, zadruge za razpečavanje strdi, hmelja, tobaka, sena, kož, izdelkov domače industrije itd.

Splošno delujejo vse te razne zadruge precej ugodno. Marsikateri, vzlasti skladiščne in vinarske zadruge so s početka imele premalo lastnih denarnih sredstev, so predrago plačevale članom pridelke in so stavile že s početka prevelika in predraga poslopja; vsled tega so marsikateri napravile precejšnje izgube, a sedaj, ko so zvišale deleže, ko bolj previdno postopajo pri plačevanju pridelkov članom in pri celem poslovanju, izkazujejo ugodnejše letne zaključke.

5. Osrednje denarne zadruge.

V celem deluje 37 osrednjih denarnih zadrug, pri katerih je včlanjenih 11.254 posojilnic, 719 nakupovalnih in prodajalnih, 512 mlekarskih, 467 raznih zadrug ter 541 društev in posameznikov, skupno 14.142 članov. Deležev, oz. vplačane delniške glavnice je imelo 35 osrednjih denarnih zadrug 11.852.576 M, kmetijska državna združna banka v Darmstadtu 290.000 in kmetijska osrednja posojilnica v Neuwied-u 8.545.300 M. Rezerve pri 35 zadrugah so znašale 2.154.956 M, pri državni združni banki v Darmstadtu 51.596, pri centrali v Neuwiedu 417.700 M. Dobička je imelo 35 zadrug 1.113.902 M, državna združna banka v Darmstadtu 41.419, centrala v Neuwiedu 392.600 M. Izposojila članic so znašala 529.033.963 M, naložen denar pa 585.112.281 M. za upravne stroške se je izdalo 582.202 M. Skupnega denarnega prometa je imelo 35 zadrug 2.857.198.285 M, združna banka v Darmstadtu 318.679.969 in centrala v Neuwiedu 552.000.000 M. V primeri s prejšnjim letom se je promet zvišal za 11,3%. Denarni promet med posameznimi zadrugami, kakor tudi med posameznimi in osrednjimi zadrugami ter med osrednjimi zadrugami

samimi znatno olajšuje čekovna združitev in združitve za inkaso, kateri je ustanovila državna zveza nemških kmetijskih zadrug v Darmstadtu za vse kmetijske zadruge v Nemčiji. Ti združitvi pospešujeta čekovni promet in oskrbujejeta inkaso za vse članice državne zveze kmetijskih zadrug, katere tem združitvam pristopijo. Centrala za čekovno združitve in združitve za inkaso je kmetijska državna združna banka v Darmstadtu.

6. Osrednje nakupovalne in prodajalne zadruge.

Delovalo je 25 osrednjih nakupovalnih in prodajalnih zadrug in pa centrala v Neuwied-u; učlanjenih je bilo 3570 + 4063 posojilnic, 1713 nakupovalnih in prodajalnih, 284 mlekarskih, 85 + 594 raznih zadrug, 3267 posameznih udov, skupaj 8919 + 4657 udov. Deleži so znašali 2.476.917, rezervni zakladi 9.958.814, dobiček 1.395.480 (le jedna komaj ustanovljena osrednja zadruga je imela izgube 925 M) in upravni stroški 1.160.106 M. Nakupilo se je umetnih gnojil nad 20 milijonov centov za 45.027.039 M, močnih krmil okrog 10 milijonov centov za 35.506.888 M, semenja za 19.875.866 M, premoga za 11.317.217 M, razno 8.211.395 M, skupno se je nakupilo kmetijskih potrebščin za 133.214.458 M. Razun tega se je nakupilo strojev 1.720.931 M. Skupni nakup kmetijskih potrebščin se je po množini za 15,3%, po vrednosti za 24,4% povzdignil. Tudi prodaja kmetijskih pridelkov potom osrednjih nakupovalnih in prodajalnih zadrug lepo napreduje; prodalo se je kmetijskih pridelkov za 20.747.716 M. Množina prodaje je v primeri s prejšnjim letom za 20% višja.

Akoravno se še mnogo kmetijskih potrebščin ne kupuje združnim putem, vendar vidimo, da se od leta do leta bolj uvažujejo zadruge. Edino Tomaževa žlindra se skoraj vsa kupuje potom zadrug in drugih kmetijskih organizacij. Zadruge in druge kmetijske organizacije so namreč ustanovile posebno „združenje za nakup Tomaževe žlindre“ v Darmstadtu, katera organizacija sklepa pogodbe s tovarnami za Tomažovo žlindro in zbira naročila za vse kmetovalce v Nemčiji.

Dočim obsega delokrog osrednjih zadrug po navadi jedno provincijo ali državo, raztezata državna združna banka v Darmstadtu in centrala v Neuwied-u kot denarni in blagovni centrali svoj delokrog čez celo Nemčijo. Tudi centrala za razpečavanje živine s sedežem v Berlinu razteza svoj delokrog čez celo Nemčijo.

7. Nemške zadruge v inozemstvu.

Še celo v inozemstvu so ustanovili nemški kolonisti zadruge in sicer Virtemberžani v Wilhelma Sarona-Jaffa (Palestina) nemško vinarsko društvo, vpisano zadrugo z omejeno zavezo; živahno združno delo so začeli v afrikanskih kolonijah, kjer že več

let deluje posojilnica v Gibeonu in se je pred kratkim ustanovila nemška jugo-zahodno-afrikanska zadružna banka v Windhuk-u, vpisana zadruga z omejeno zavezo, kot nekaka centrala za celo zadružno delo.

Vlad. Pušenjak.

Izboljšajmo živino.

Dolgo so bile naše dežele gospodarsko zanemarjene. Stoletja je vzdihovalo ljudstvo pod jarmom tujih graščakov in zaslanjalo za časa turških navalov s krvjo svojih sinov napredek drugih dežel. Ko so ponehali napadi janičarjev in je zdrobil verige tlačanstva moderni napredek, nismo imeli Slovenci svojega veleposestva, ne izobraženstva, ki bi se brigalo za gospodarsko povzdigo. Bili so časi in so pri mnogih še sedaj, ko se je za narod le pelo in pilo, ubogi trpini so se pa pogrezavali v vedno večjo revščino. Vlada pa tako ni imela dosti skrbi za mali, mirni in zvesti narod. Veliki svetovni promet, ki razpenja svoja krila iz srednje Evrope, iz mogočnih in bogatih kulturnih dežel čez vzhodne kraje, je moral zadeti tudi Slovence, ki so prav na potu teh svetovnih sil. Vzdrabili smo se in spoznali, koliko nam še manjka v primeri z napredkom in razvojem drugih narodov. Zavedli smo se, da nismo slabši, kakor so drugi. Naši ljudje se glede naravnih zmožnosti in množine duševnih vrtilah lahko merijo z vsakim drugim narodom. Zavedli smo se, da naša zemlja, če tudi ni tako bogata in rodovitna, kakor je gruda v mnogih drugih krajih, ima vendar v sebi zadosti zakladov, da nas vse pošteno preživi. Zavedli smo se pa tudi, da smo zaostali za drugimi.

Če pride učenec v šolo, da se kaj nauči od učenika, če vsak, kdor hoče kaj vedeti in znati, išče poduka tam, kjer ga more dobiti, potem je naša dolžnost se učiti gospodarstva tam, kjer se že kažejo sadovi. Šola vselej koristi pametnim ljudem. Pri tem pa se bolj vrjame lastnim očem, kakor lepim besedam ali učenim knjigam. Tudi z g. župnikom iz Čateža sva bila mnenja, da se je treba drugod učiti in sva šla gledat na Gornje Avstrijsko tamošnje razvito gospodarstvo, da poskusimo polagoma tudi pri nas vpeljati boljše razmere in tako pomagati največjemu revežu — ubogemu kmetu. Popisati torej hočem nekaj tega, kar sem videl. Morebiti poskusi kdo tudi sam povzdigniti svoje gospodarstvo, če se prepriča, koliko to prinaša dobička.

Največ dobiva naš kmet od živinoreje. V zadnjem času se je vsled razvoja mlekarne obračala vedno večja skrb na izboljšanje živine, vendar še ne toliko, kolikor je potrebno za sedanje čase. V bližini Bavarske okoli Schärdinga izboljšujejo že nad 20 let svojo pasmo goveje živine. Vpeljali so po prizadevanju g. pivovarnarja Wieneringer-ja čiste simodolke. Dobra simdolka je gori vredna 500—700 K. Da bi se

živina po določenem načrtu izboljšala, so napravili posestniki v enem kraju med sabo proste zaveze za živinorejo — Zuchtstationen. Ta živinorejski krožek dobi čiste, lepe bike od najboljših krav, lepe telice, ter napravlja v vsakem kraju razstave in premovanja, kjer se more od leta do leta opazovati napredek pri živini. Tacih krožkov šteje Gorenja Avstrija zdaj (koncem l. 1906) 320. Le v okrajnem glavarstvu Schärding zdelo se je vodilnim krogom še to vedno premalo. Hoteli so kravo za kravo skozi več let natančno preskusiti in določiti njene telesne lastnosti, množino mleka in masla, ki ga je tekom leta dala. Te zapiske so napravili posebni izvedenci ali pa tudi posestniki sami. Podatki so popolno zanesljivi. Da naši ljudje spoznajo, kaj prinaša živinoreja, naj navedem tukaj nekaj števil. Tako je imela ena sama krava l. 1906. 4635 l mleka. Pred teletom ni molzla le 26 dni. Na dan pride povprečno 12·7 l. Če računimo mleko le po 12 v 1 l, je bilo le mleko vredno 566 K 26 v. Če priračunimo še tele, 150 K od take krave je primeroma malo, je imel posestnik te krave v enem letu 716 K 26 v dohodkov.

Opazovali so skupno lansko leto 498 krav. Poprečno so imele te čez leto 2188·8 l mleka na dan, ki je vredno torej od ene krave po 12 v 262 K 65 v. Če priračunimo zraven vrednost teleta 100 K, kar je za lepo simodolsko tele jako malo, je donasala vsaka teh krav gospodarju 362 K 65 v. v enem letu. Večina naših malih gospodarjev ima lahko po tri krave, od teh krav more dobiti gospodar po tem računu v enem letu 1087 K 95 v.

Da se pa še bolj pokaže, kaj pomaga pazljivost, naj navedem še nekaj podatkov. Rekel sem, da izboljšujejo gori že do 20 let živino. Kljub temu se ravno v zadnjem letu kaže, kaj pomaga skrb in natančnost. Leta 1904. je imela ena krava poprečno 2078·8 l mleka čez leto. L. 1906 pa 2188·8, torej se je povzdignila pri eni kravi mlečnost v dveh letih za 110 l ali 13 K 20 v. L. 1904. je imelo mleko poprečno 3·83% tolšče, l. 1906. pa 4·02%; torej se je pomnožila tolšča za 1·19%, kar znesse pri eni kravi 415·87% po 2·5 v = 10·39 K. V dveh letih so torej dosegli, da je prinašala ena krava za 23 K 59 v. več dohodkov.

Še bolj ugodne uspehe so v tem oziru dosegli na Češkem. Tam so opazovali l. 1906/07 318 krav. L. 1905/06 je imela ena krava poprečno 2254 kg mleka, l. 1906/7 pa 2470 kg, torej se je povzdignila mlečnost pri eni kravi za 216 kg. — Ni čuda, da imajo tako živino, ker imajo povsod v okraju Schärding tako lepe bike. Onih malih mačkov, kakor so pri nas v nekaterih krajih, seveda ni videti. To so krasne živali po 700—900 kg teže.

Koliko pa pri nas donasala ena krava čez leto? Do mlekarne se ni še nobeden gospodar brigal za to

važno vprašanje. Zdaj malo bolj gledajo na mlečnost, toda natančnega opazovanja in zapisovanja pa še nikjer ni. Kolikor poznam, bi mogel reči, da imajo naše krave poprečno od 1000—1500 l mleka na leto. Če jih primerjaš s češkimi kravami, vidiš, da imajo naše polovico manj mleka. Gotovo pa zavoljo večje teže komaj $\frac{1}{3}$ več porabijo. Zdaj pa računaj. Ti plašaš za dobro domačo kravo 300 K. Mleka ima 1200 l. Mleko ti vrže po 12 v 144 K, tele 80 K = 224 K. Če pa napraviš prav dobro kravo tujo ali domačo, boš dal zanjo 600 K. Za 2200 l mleka dobiš 266 K, za tele 100 K, skupno 365 K. Razložek je torej v enem letu za 142 K.

Ali naj torej tudi mi vpeljemo čiste simodolke? Morebiti bi bilo dobro v nekaterih krajih, kjer imajo dobro krmo, pridno vpeljavati simodolsko pasmo, ki zahteva dobro in natančno postrežbo. Posebno biki bi bili na nekaterih krajih prav umestni. Splošno se pa to ne more priporočati, ker imamo še preslabe hleve in ne znamo umno krmili. Isto velja o raznih družih pasmah. Koliko pa imamo pri nas dobre domače živine, ki izvrstno molze in ima boljše mleko, kakor vsaka tuja krava. Kupec pride, plača in krava gre ž njim. Pri nas se prav nič ne ozira na glavno načelo umne živinoreje. Za pleme mora ostati najboljša živina, za molznice naj se vzamejo za dom le teleta od najboljših krav. Ko bi te krave še umno krmili, imeli bi lahko vse drugačne vspehe pri mlekarstvu. Od dobrih krav bi si dobili pleme, slabe in mešane morajo iz hleva. Vsak odlog ti napravi le novo škodo. Boljši gospodarji bi kljub velikemu delu dali lahko zapisovati množine mleka od posameznih krav, da bi vedeli, katera je najboljša. V petih letih vam mora donášati živina več kakor še enkrat toliko. Ne zdi-hujmo toliko: „Slabi časi“, temveč delajmo, da bodo boljši časi. Kdor ima več časa, več denarja, več duševnih zmožnosti, je dolžan bolj delati in se bolj žrtvovati, da pride popred srečni čas, ko bomo modernim zahtevam primerno uredili svoje gospodarstvo.

Anton Oblak.

Unapredjivanje uljarstva.

Na 11. septembra gosp. je Artmann prigodom sastanka naših dalmatinskih članica u Spljetu, pri kojemu se je ustanovio pododbor naše sveze, držao konferenciju, te je svoje nazore gledom na ovo pitanje razvio na slijedeći način:

„Već Vas je gospodin predsjednik obavijestio, da mi je Njegova Preuzvišenost ministar poljodjelstva povjerio provedenje njezinih pripravnih agrarno-trgovačkih radnja, koje moraju dovesti do sveopćeg poboljšanja u produkciji naših agrarnih proizvoda i do organizacije prodaje ovih produkata, eda se izbije veći dobitak iz poljodjelstva zemlje.

Kako je gospodi već poznato predložilo se medju inim i uvadjanje novih kultura. Ovo su pohvalni predlozi, kao što je pohvalna i svaka stvar, kojoj je cilj, da potpomogne razvoj dalmatinskog poljodjelstva.

Mislim, budući smo mi praktični ljudi, da smo složni, da baza, na kojoj se mora temeljiti poboljšanje poljodjelstva, moraju bili velike, već opstojeće kulture. Ovim putem će se moći očuvati već opstojeće bogatstvo, hoću da rekнем: intenzivnije se zanimati kulturom ulja i odlučnije se suprostaviti uništavanju filoksere.

Uvjeravam Vas, cijenjena Gospodo, da osjećam živi užitak u tome, što mogu govoriti Vama, ljudima praktičkog rada, svaki od kojih nastoji poraditi, uz svoje vlastite interese, i na poboljšanju ekonomičkog stanja svojih zemljaka, znajući dobro, da će ovijem umnožati i svoje vlastite interese.

Jasno je, da se najprvo mora početi poboljšanjem uljarskog i vinskog proizvoda.

Iskusilo se više no jednom, da će se moći i u Dalmaciji, voljom i ozbiljnim radom, proizvodjati mnogo finijih ulja nego što ih se sada proizvodja. Ova opaska isto toliko vrijedi i za proizvod vina. Poboljšanje ulja, što do sada više manje pokazuje pokušajno stanje, mora se provesti po cijeloj zemlji. Da se postigne ovaj cilj mora se povećati broj uljarskih strojeva i gradnja zgodnijih konoba za vino; jedno u svrhu brzog mlivenja maslina, drugo za konfecijoniranje zdravih i trajnih vina za križanje, prama raznim potrebama velikih tržišta.

Ja mislim, da će se gospoda sa mnom slagati, da se, eda se izbije veći čisti dobitak, nove investicije izvedu čim jeftinije.

Najveći dio dalmatinskih agrarnih producenata su maleni posjednici, te po sebi ne mogu da nadju potrebnih svota za izvedbu potrebnih radnja. Ovo je prvi, dobro poznati razlog, koji iziskuje udružan rad u pojedinim mjestima proizvodnje. Ali drugi razlog, isto takove važnosti, je slijedeći: osjegurati veliki trgovini dobavu uvijek jednake vrsti, a u dostatnoj množini. Iz ovoga slijedi važnost, koja leži u ingru-miranju poboljšanog proizvoda.

Velika internacijonalna trgovina dandanas nadje veoma lako u Sredozemlju, u opće u južnoj Evropi, koji mu drago tip vina i ulja, prikladan za njezin posao. Lako je dakle razumiti, da se velika tržišta, — koja su u ostalom jedina podloga lasne i neprekidne prodaje — ne zanimaju malenim količinama poboljšanog proizvoda, što se, uzrokom promjenljivog roda, jedne godine pokazuje na tržištima, a druge izostaju.

Naša je dakle dužnost, naime dužnost producenata, da pomoću udružnog, razumno upravljanog rada, a raspoložuci velikim količinama, ponukamo veliku trgovinu, da se zainteresuje za ovaj proizvod!

Iskustva, dobila po svim stranama, uče nas, da se ni jedan zanat ne pokazuje tako prikladnim za udružni rad, kao baš agrarni proizvod, jer je ovdje najveća jednodušnost pojedinih interesa, i jer vlada manja konkurencija. Može se reći, da se postiglo krasnih uspjeha s agrarnim udruženjima, dostatno je da se ustanove razumni pravilnici i da se uprava povjeri u dotičnom radu sposobnim ljudima. Na stotine žitnih skladišta po Evropi i po sjedinjenim državama pokazuju, da je ovakov udružan rad upravo od životne potrebe.

Dozvolite, da se osobito osvrnem na rad u ulju. Ne sumnjam, da se mnogi od ostarije gospode sjeća stanja kulture maslinika u južnoj Italiji 25 do 30 godina nazad. Tada bijahu puljiška ulja više manje slična općemu proizvodu u Galipolju i u Lecce, tipovi malo bolji od onih, što ih danas daje Levanat. Danas je tako zvano ulje „Barese“ — hvala jednodušnom načinu poboljšane produkcije, oživotvorenju stanovitih tipova i izvrsnoj trgovačkoj organizaciji — ako ne potpuno najbolje ulje, a ono veoma izvrsno ulje za trgovinu.

Povrh toga čast mi je da upozorim gospodu na fakat, da su pred nekoliko godina tuniška ulja, u prosječnoj godišnjoj količini od prilike q. 200.000, naime jednaki trostrukom proizvodu Dalmacije, bili ulja za gorenje i za obrt. Sada se usljed energičnog poboljšanja manipulacije izvadja godišnje od q. 120.000 do 150.000 finih i polufinih jestvinih ulja. Sama je Marsilja 1906. g. potrošila q. 90.000 tuniških ulja cijene od 90 do 120 franaka za 100 kg. Ista se je provenenca prije na evropejskim tržištima plaćala od 70 do 80 franaka za 100 kg. Uzev u obzir ogromnu količinu, razumije se koliko je samo poboljšanje produkcije ulja doprinijelo općem blagostanju ove zemlje.

Evo, cijenjena Gospodo staze, kojom moramo i mi udariti.

I za Dalmaciju proizvod maslina ima veoma veliku važnost, ali će isti, nastavi li se proizvodjanjem slabih ulja, malo utjecati na cieniu običnog ulja, obzirom na stotine tisuća kvintala običnog ulja, što ga proizvodja Španjolska, južna Italija, grčko otočje, a u ostalom i cijeli Levant sve do Aleppa. Naš će proizvod biti ugašen ogromnim proizvodom Sredozemlja, nastavi li se sa proizvodnjom običnih ulja.

Častim se, časna Gospodo, da Vam ponudim malu skicu sadašnje uljarske situacije u Sredozemlju. Iz toga će te razumjeti, da se berbe pokazuju u opće dobrima i da moguće idemo u susret sniženim cijenama za obično ulje.

Po mojemu shvaćanju ne ostaje nego jedno, a to je usprkos svim poteškoćama, proizvodjanje bolje kakvoće, nego li je sadašnja.

Ovo je, časna Gospodo Vaš rad, a Vaš će biti i lovor, da ste utjecali na unapredjenje općeg poljo-

djelskog interesa, Vaše je nastojanje, i dobra volja, da se dodje do bolje produkcije, a sigurno će ovaj rad naći osobite pomoći i sa vladine strane.

Prva tačka povjerene mi zadaće jest:

Uputiti ovaj posao, naime, pomoću koje stotine quintala finih ulja, izvedenih u važnijim mjestima primorja, ustanoviti razne tipove ulja, koje će se u istini moći proizvodjati, te se pobrinuti za prodaju ovih poboljšanih, do sada velikim tržištima nepoznatih ulja.

Moj je predlog dakle slijedeći: Ja molim Gospodu predsjednike i pojedine članove udruga, kako sam već zamolio veliki broj samih producenata, neka se dogovore sa svojim udrugama, e da, po mojim napucima, izvedu ove godine nekakovu množinu finog ulja, istu da predadu meni, eda se ustanove tipovi, pa da ih se proda za njihov račun. Na temelju ovogodišnjeg rada ustrojiti će se lasno pojedine uljarske zadruge i moći će se sa najvećom točnošću prirediti pravilnik za ustanovu centralne kooperative. Ova udruga, jedan put dobro organizirana, moći će se istodobno zanimati i sa ostalim dalmatinskim proizvodima.

Za ovogodišnji rad postavio sam detaljirane predloge raznim producentima, te kaka sam dobro shvatio, mnogi od njih nije u stanju da čeka zaključenog računa, predložio sam, da se svakome, tko bi ushtio, plati za prodana ulja predujam na podlozi cijene običnog ulja u Trstu, više nagradu od K 10 za svakih 100 kg.

Cast mi je, cijenjena Gospodo, da Vam dadem rečene uvjete, moleći Vas, da me čim prvo obznanite da li mogu računati, da će mi se sa strane zadruga predati finog ulja. Zaključujem govor sa slijedećim:

U interesu udružnoga rada zgodnim mi se činija izvesti gore rečene presije, radi kojih molim i potporu prisutne gospode. Gospoda predsjednici Zadruga mogu istodobno oputiti oživotvorenje uljarskih udruga, eda se do godine, bez gubitka vremena, uzmogne poraditi na konstituiranje centralne udruge.

Koliko se mene tiče, ja ću uznastojati, da ovogodišnji rad bude povoljan.

Opetujem, da uvjeti po meni predloženi moraju se smatrati kao moji predlozi, stavljajući se na razpolaganje za svaku meritornu diskusiju.“

* * *

Budući je ovo pitanje od velike važnosti za razvoj ove znatne grane naše poljoprivrede, to smo donesli govor gosp. Artmanna u cjelosti, da i širi zanimani krugovi znadu, o čem se radi i što se kani uraditi.

Mi ćemo s naše strane ovaj pokret i najdalje pratiti sa dužnim marom. Naša je sveza u tom pogledu već učinila važan korak.

Vinski semenj v Novem mestu.

Po tako dobri vinski letini, kakršna je bila letošnja, je bilo upravičeno pričakovati, da se bodo naši dolenjski vinogradniki v obilnem številu odzvali vabilu novomeške kmetijske podružnice, ki je priredila na vrtu gostilne gospé Tučko-ve v Novem mestu vinski semenj dne 26. oktobra t. l. Ta vinski semenj je tretji, ki ga je priredila podružnica. Najbolje obiskan in največ vina se je razpečalo na prvem vinskem semnju pred dvema letoma, lansko leto že manj in žal, letos še manj. Ne gre tu razmotrivati po uzrokih, ki so uplivali na to, da imajo te prireditve na videz manjše materijelne koristi, ampak ocenimo raji pravi pomen teh upeljav z namenom, da se jih bode skušalo obdržati in morda celo povzdigniti.

Glavna korist, ki jo ima vinski producent o teh semnjih je, da dobi splošni pregled o kakovosti vinskega pridelka, ki se ga pri nas pridelava. Na podlagi te skušnje vé, v koliko je njegovo vino vredno, zato mu more postaviti pravo ceno. Iz tega nadalje sledi, da se vinski producent potruži leto za letom boljši pridelek postavljati na semenj. Iz odkrite in neodkrite javne kritike na vinskem semnju, kjer se očitajo napake njegovemu blagu in o katere resničnosti se pri drugih vinskih razstavljenih vzorcih more sam prepričati, izvaja dobre posledice zase, bodisi da se v bodočnosti ogiblje raznih starih navad in napak, bodisi, da mu drugi povedó, kako mora v prihodnje ravnati, da bode dosegel boljši pridelek.

Jednako korist od teh upeljav imajo vinski trgovci, krčmarji in zasebniki. Iz ponujanega blaga se prepričajo o kakovosti vinske letine, iz nastavljenih cen o visočini cen vin in zamorejo potem sklepati svoje trgovske zveze in kupčije.

Občinstvo samo ima seveda pri tem tudi svoje interese. Iz razstavljenega blaga lahko sklepajo na dobroto in ceno vinskega pridelka. Posledice iz tega lahko izvajajo, da vedó, kakšno vino in po kateri ceni ga bode dobili bodisi pri vinogradnikih samih ali pa pri vinotržcih.

To so približno najvažnejši razlogi, da je bil tudi letošnji vinski semenj v Novem mestu gledé množine razstavljenih vin, kakor tudi gledé zanimanja t. zv. obiska bodisi od vinskih trgovcev, krčmarjev in zasebnikov prav dobro obiskan ter da je v moraličnem oziru t. j. z ozirom na zgorej navedene momente dobro vspel. Glede materijelne koristi, t. j. koliko se je napravilo vinske kupčije, se trdi, da se ga je prodalo nad 500 hl. Če se upošteva dejstvo, da se je vršil dne 23. oktobra, torej 3 dni popred pa v Krškem enak in prvi letošnji semenj, kjer se je razpečalo okrog 3000 hl vina, je zgorej navedeno vinsko kupčijo še dobro imenovati.

Gledé vinskega semnja samega omenjamo, da se

je bilo razstavilo ne le precej vina, ampak da so imeli nekateri vinski producenti iz borno blago na prodaj. Ne da bi hoteli katerega zapostavljati, imenujemo kot izgled „veltlinec“ kmetijske šole na Grmu, kateremu je bila postavljena cena na 80 h za liter; ravno tako omenjamo vino od g. Guština iz Metlike, kateri ga je takoj 59 hl prodal g. Rohrmanu v Ljubljano; nadalje so razstavili prav dobre pridelke gg. pl. Langer v Bršlinu, pl. Fichtenau, Rudež iz Tolskega vrha, Smola iz Grabna, iz Metlike gg. Guštin, Skušek, Trček itd., itd.

Sklepajoč ta dopis izrečemo odkrito zahvalo novomeški kmetijski podružnici za njen trud, ki ga je imela s to vinsko razstavo in izražamo željo, da bi morda v letošnji zimi ali v prihodnji spomladi aranžirala še jeden vinski semenj, ko bodo vina že bolj zrela, čista in bodo dobila že stanoviten značaj. Tak vinski semenj se bi morda materijelno bolje obnesel, ker bodo imeli naši vinogradniki še vedno mnogo zaloge in ker bi morda prispeli tudi tuji vinski trgovci in krčmarji iz Gorenjskega in Južnega Koroškega k nam, katerih smo sedaj popolnoma pogrešali.

Travnike in deteljišča je treba gnojiti!

Vsak je svoje sreče kovač. Če se nam katera koli reč ne izteče povoljno ali po naši želji, je naša navada, da damo krivdo vedno komu drugemu.

Takšen je naš kmet, godrnja zoper slabo vreme, zoper slabe čase in bogvè kaj vse, če ima slabe letine, nikdar pa mu ne pride na um, da je glaven provzročitelj vsem nezgodam večinoma vedno le on sam. Kako bi mu pa njive in travniki naj rodili, če jim premalo ali celo nič ne gnoji. Mi hočemo vedno le v obilni meri žeti, gnojenje nam je pa postranska briga.

Čitalo se je pred kratkim v nekem humorističnem listu, da se je iz daljnega velikega mesta preselila družina nekega uradnika na letovišče v neko gorsko vas. Vzela je majhno kmetsko hišico v najem, pri kateri je stal tudi majhen hlev. Uradnikova gospa si je mislila, ker je hlev tukaj, moramo tudi kravo imeti. Res, vzela je od kmeta tudi jedno kravo v najem in jo prav pridno molžla. Dva dni je šlo vse lepo v redu dalje, tretji dan pa je krava kar naenkrat nehala dajati mleka. Uradnikova gospa teče vsa obupana h kmetu, ter mu toži, da krava naenkrat več ne daje mleka. Kmet gre v hlev, poskusi molžti, toda zastonj, tudi on ni dobil od krave nobenega mleka. Sedaj začne žival ogledovati ter zapazi, da je krava nekoliko tanjša, ko je bila poprej ter vpraša gospo, ali je krava dobila tudi kaj krme. „Seveda“ pravi gospa vsa začudena, „še danes opoldan je pojedla poln krožnik solate“.

Obraz tega kmeta je pri tej izjavi moral biti pač prav zanimiv — sicer ni čudno. Slično, ko ta uradnikova družina s kravo, ravna jo naši kmeti s travniki. Jeden ne gnoji prav nič, drugi z malovrednimi tvarinami, tretji rabi pravo gnojilo, toda napačno. Hlevski gnoj bi že bil pravo in dobro gnojilo za naše revne travnike, toda kdo pa ima toliko, da bi mu ga na njivah preostajalo? Če bi se hotelo travnikom v zadostni meri s hlevskim gnojem gnojiti, bi ga pač trebalo sila veliko. Zato pa imamo umetna gnojila, ki imajo veliko več hranilnih snovi v sebi, kot hlevski gnoj, so toraj izdatnejša in pripravnejša. Ni pa vse jedno, gnojiti s kakoršno si bodi tvarino, samo da se umeten gnoj imenuje, ampak paziti je treba, da damo rastlinam z umetnimi gnojili tudi to, kar jim je za rast neobhodno potrebno. Vsaka rastlina potrebuje kalija, fosforove kisline in dušika, le vse te tri hranilne snovi so v stanu, rastlinam do popolnega razvitka pripomoči in nam bogate letine prinesiti.

Najbolj udomačeno in razširjeno umetno gnojenje je s fosforovo kislino in sicer je Tomasova žlindra, katera se kmetom najbolj priporoča. Nadaljna fosforova gnojila so kostna moka in superfosfat. Gnojenje samo z jednim teh treh gnojil je pa napačno in nezadostno in se mu mora dodati še kalija v kajnitu ali 40% kalijeve soli, hočemo li od umetnega gnojenja tudi korist imeti. Za polja in vinograde še potrebujemo tudi dušika v čilskem solitru. Za travnike pa navadno zadostuje gnojenje s kalijem in fosforovo kislino, ker gnojenje z dušikom se tukaj prav lahko pogreša, in se le redko kedaj splača, ker je čilski solitar predrag.

Isto velja za deteljišča. O preveliki koristi umetnih gnojil na deteljiščih je pač le oni prepričan, ki jih je pravilno in v obilni meri gnojil. Kdor umetnemu gnojenju prav ne zaupa, pa naj najprej za poskušnjo majhen kos travnika ali deteljišča z umetnimi gnojili gnoji.

Zato je treba dveh jednako velikih kosov, kojih jeden ostane negnojen, drugi se pa naj gnoji s primerno množino umetnih gnojil. Po košnji se potem mora suha krma od obeh kosov natanko stehtati, iz česar je potem razvidno, koliko se je na gnojenem kosu vsled gnojenja več nakosilo, kakor na negnojenem. Če je vrednost tega večjega pridelka večja, kot so bili stroški za gnojenje, tedaj smo imeli čisti dobiček. Na jeden hektar — $1\frac{3}{4}$ orala se vzame za travnike:

500—700 kg kajnita ali 150—250 kg 40% kalijeve soli in 300—500 kg razklejene kostne moke ali 600—800 kg Tomasove žlindre, ali 400—500 kg superfosfata.

Za deteljišča:

500—600 kg kajnita ali 150—200 kg 40% kalijeve soli in 300—400 kg razklejene kostne moke

ali 500—600 kg Tomasove žlindre ali 300—400 kg superfosfata;

Če hoče kdo s čilskim solitrom gnojiti, tedaj se vzame k večjemu 80—100 kg tega gnojila, ki se vedno šele vspomladi poseje. Vsa druga gnojila razun superfosfata se rabijo navadno v jeseni in sicer lahko kalijeva gnojila s fosforovimi gnojili pred rabo dobro skupaj pomešana potrosimo. S 40% kalijevo soljo se gnoji prav dobro tudi v spomladi.

Jedino pravo in koristno gnojenje travnikov je torej gnojenje s kalijem in fosforovo kislino; nikdar pa s fosforovo kislino samo. „Partinski“.

Lepa prihodnost mladeničev.

Čestokrat se dogaja, da marsikateri mladenič dovrši nekaj razredov srednjih šol, potem pa iz boudisi katerihkoli vzrokov ostane doma, ter ne ve kaj pričeti.

V naši deželi mlekarstvo jako lepo napreduje, ustanavlja se vedno več mlekarn, a žalibog primanjkuje spretnih, umnih, dobrih mlekarjev. To pa je v veliko kvaro razvoja mlekarstva, ker mlekaške zadruge le tedaj dobro uspevajo, če imajo dobre, teoretično in praktično izvežbane mlekaške moči, ki so pridne, zanesljive, delavne, skrbne, razumne ter delujejo samostojno in znajo dobro pisati in računati. Prav mnogo kranjskih mlekarn deluje slabo edinole radi slabih mlekarjev.

V večjih mlekarnah so bili primorani nastavljati tuje mlekaške voditelje, ker ni bilo najti sposobnih mlekarjev-domačinov.

V naši deželi je mnogo pridnih in zanesljivih mladeničev, ki bi prišli k dobremu kruhu, ako bi se posvetili mlekarstvu, kajti dober mlekar zasluži mesečno 80—100 K. Vrh tega pa bi si tak mladenič še po strani zaslužil pri posojilnicah in raznih zadrukah, katerih je mnogo po deželi.

Stroški za izobrazbo mlekarja pa tudi niso posebno veliki.

Mladenič, ki se hoče posvetiti mlekarstvu, se mora najprvo nekaj mesecev učiti v kaki večji, bolj urejeni mlekarni. Ko konča pouk v taki mlekarni vstopi lahko v mlekaško šolo na Vrhniki, ki se otvori dne 1. aprila 1908. in bode trajala 5 mesecev. Pouk na tej šoli bo brezplačen, nekateri učenci pa dobe celo podporo za hrano. Dobro je, da je tak mladenič dovršil kako kmetijsko, meščansko ali nekaj razredov srednje šole, toda neobhodno potrebno to ni.

Mladeniči, ki se hočejo posvetiti mlekarstvu, naj se zglase pri „Mlekaški zvezi“ v Ljubljani, oziroma pri mlekaškem nadzorniku v Ljubljani in sicer osebno ali pismeno, kjer dobe vsa potrebna pojasnila. Prosimo pa tudi mlekaške zadruge, naj nam sporoče,

če je katera izmed njih voljna sprejeti kakega učenca v pouk.

Cenjene rodoljube pa prosimo, naj blagovole opozoriti sposobne mladeniče na ta razglas.

Gospodarske drobtine.

I. vseslovenski shod perotninarjev in rejcev vseh domačih živali se je vršil v Ljubljani dne 27. m. m. Predavalo se je o namenu perotninarskega društva, o gospodarskem pomenu perotninarstva za slovenske pokrajine, o higijeni v perotninarstvu in o dobičkanosti perotninarstva in maloživinoreje. Sklenilo se je ustanoviti jajčjo zadrugo v Ljubljani. Udeležba je bila jako lepa.

Za ravnatelja Kmetijske šole na Grmu je bil imenovan g. Viljem Rohrman, ki je bil tam doslej pristav. Dosedanji ravnatelj g. Rihard Dolenc je stopil v pokoj. Novemu g. ravnatelju čestitamo k imenovanju!

Pozor pri nakupovanju Thomasove žindre. Gospodarska zveza v Ljubljani in c. kr. Kmetijska družba za Kranjsko sta te dni objavila po raznih časopisih posebno okrožnico, s katero opozarjata na sleparije, ki jih uganjajo nekateri trgovci pri prodaji Thomasove žindre. Okrožnica je popolnoma na mestu in priporočamo vsem kmetovalcem, da resno uvažujejo v okrožnici podani nasvet, da nakupijo žindro le od takih trgovcev, ki prodajajo blago z garancijo za navedeno vsebino fosforove kisline. Še boljše bi bilo, ako bi se tudi pri nas začelo prodajati Thomasovo žindro po odstotkih fosforove kisline raztopljive v citronovi kislini. Res, da bi cena Thomasovi žindri v tem oziru bila nekoliko dražja, toda kmet bi vedel, da dobi žindro s tako fosforovo kislino, ki je tudi v zemlji popolnoma raztopljiva. Posledice kupčije na odstotke skupne fosforove kisline spoznamo sedaj ravno v okrožnici, ki sta jo morala oba navedena zastopa objaviti vsled vedno bolj se množočih sleparij.

Kartel tovarnarjev za stroje. Kamor pogledamo, povsod združitve, konsolidacije, karteli, trusti. Na eni strani v svrhu še večjega izrabljanja konsumentov, na drugi strani pa ravno v odpor proti takemu izrabljanju. Dne 18. m. m. so imeli zastopniki največjih tovarn za stroje v Avstriji sestanek na Dunaju, da sklenejo pogodbo za mejsobni kartel. Vsaka tovarna je predložila pri ti priliki števila o proizvodih, ki jih je prodala tekom preteklega desetletja. Na podlagi tega števila se ima pozneje določiti svota blaga, ki se bo morala prodati po kartelu za vsako posamezno tovarno.

Vina se pridelava povprečno po celem svetu okrog 170 milijonov hektolitrov. Največ na Francoskem: 69 milijonov hektolitrov, v Italiji 43, na Španskem 20, v Avstro-Ogrski 8, v Alžiru 5·4, na Bolgarskem 2·6, na Portugalskem 2·4, na Ruskem 2·3, na Turškem 1·4, na Grškem 1·2, v Združenih državah severoameriških 1·1 milijon hektolitrov.

Suhil čespej (sljiv) se je l. 1906 izvozilo na Belgisko 190.000 kg, dočim se jih je bilo izvozilo l. 1905 samo 142.000 kg.

Mednarodna perotninska razstava se bo vršila koncem tega meseca v Budimpešti. K razstavi se bodo sprejemali tudi kunci. V posebni kuhinji se bo prodajalo na razne načine pripravljeno meso kuncev. Protektorat razstave je prevzela nadvojvodinja Avgusta, častno predsedstvo pa ogrski poljedeljski minister Darányi.

Izvršilno naredbo k zakonu o provenienci hmelja z dne 17. marca t. l. so izdala dne 12. m. m. ministrstva poljedelstva, trgovine in notranjih zadev. V smislu te naredbe je sedaj tudi Savinjska dolina na Štajerskem povzeta med ozemlja, ki proizvajajo hmelj. Poljedelsko ministrstvo je istočasno vposlalo vsem političnim deželnim oblastim odlok, s katerim se pouče, kako naj postopajo pri vporabi tega zakona.

Elektrika v poljedelstvu. V mnogih krajih Nemčije rabijo že električno silo za obdelovanje polja. Z električnim plugom se da v eni sekundi izorati 2 metra zemlje, dočim se v istem času z volmi dado izorati še le 30 cm. Zemlje same se pa petkrat manj zrahlja, kakor z električnim plugom. Po tem računu bi se hotelo 30 parov volov, da se izorje toliko, kolikor v istem času z električnim plugom. V 24 urah se z električnim plugom izorje 19 hektarjev, t. j. 190 tisoč štirjaških metrov. Z električnim plugom je mogoče orati tudi ponoči, ker ima plug posebne svetlobne naprave, reflektorje. Strošek takega pluga znaša za vsak hektar 5 kron tedaj za 19 hektarjev, ki se izorjejo v 24 urah, 90 kron. Z volmi bi se zato potrosilo 380 kron. Ali bi si ne mogle pri nas omisliti električni plug naše kmetijske strojne zadruge in s tem kmetovalcem prihraniti veliko stroškov? To vprašanje je uvaževanja vredno, če pomislimo, kako kmetijstvu danes primanjkuje delavskih moči!

Zakaj da se ne sme polivati rastline, kedar sije solnce, utemeljuje list „Komos“ tako: Prvič, ker se rastline preveč ohladi. Voda s katero se oblija, ima na vsak način nižjo temperaturo, kakor rastline, v katere sije solnce. Rastlina izgubi še bolj toplote, ker izhlapeva voda na solncu. Nadalje izhlapi na solncu zelo hitro tudi voda na površju zemlje, tako da se, še posebno na ilovnati zemlji, napravi neka skorja, ki ovira zraku in vodi, da pride do podzemeljskih delov rastline. Polivati cvetlice z mrzlo vodo, je torej iz prej navedenega vzroka škodljivo. Je pa tudi zato, ker prevzamejo korenike le težko in malo mrzle vode. Da bi pa voda, ki se porabi za polivanje, morala imeti nekoliko več stopinj toplote, kakor jo ima okolica, tega pa pri toplem vremenu ni treba skrbeti.

Kletarski tečaji. Znano je, da je kletarstvo na Kranjskem v primeru z drugimi, bolj naprednimi, vinorodnimi deželami še jako na nizki stopinji — ter da je nujno potrebno, da se naši vinogradniki z vso resnostjo poprimejo boljšega kletarjenja, ako hočejo pridelavati dobro, okusno in stanovitno vino in z istim s pridelki drugih dežel uspešno konkurirati.

Kaj pomaga najlepše grozdje iz najboljšega vinograda, ako iz njega gospodar ne zna pripraviti fino, zlahtno in stanovitno vinsko kapljico?

Istotako je znanje umnega kletarstva neobhodno potrebno za vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom in ki lahko iz najboljšega vina najslabše naredijo, ako ž njim pravilno ne ravnaajo.

Da se ponudi interesantom prilika, izobraziti se teoretično in praktično v umnem kletarstvu, priredi c. kr. vinarski nadzornik Bohuslav Skalicky pri državni kleti v Novem mestu tekom prihodnjih zimskih mesecev več trodnevni kletarskih tečajev.

Kdor se misli enega teh tečajev vdeležiti, mora se pismenim potom ali usno zgledati vsaj do 25. novembra t. l. pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Novem mestu.

Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, priporoča se, da dotičniki prošnje prej ko mogoče vpošljejo.

Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bode pravočasno in sicer vsaj en teden pred pričetkom tečaja, pismenim potom obveščen.

Če krava noče mleko od sebe dajati, je najbolje, da se pri molži njeno pozornost od molzeče osebe odstrani s tem, da se jo gladi in tolče po rogovih. Dobro je tudi, če se ji stavi mrzlo vrečo na hrbet ali pa z roko na hrbtu pri ledjih izvrši nepremočan pritisk. Tudi je dobro, če se ji med tem časom da n. pr. otrobi, pomešane z razdrobljenimi zrni brinja in kumine, kruh itd.

Malč-sistem v sadjarstvu. Amerikanci so iznašli nov način gnojenja in gojenja sadnega drevja. Ta način imenujejo sami „malč-sistem.“ Tla pod drevom se namreč pokrijejo z debelo plastjo slame. Drevje samo je nasajeno na livadi, kjer raste mnogo trave. Ta trava se nikoli ne rabi za krmo, marveč se takrat, ko je pokošena, raztrese na slamo. Trava o svojem času segnije in tvori zemljo črnico, ki da zemlji tolščo in jo obvaruje pred sušo. Drevje dobi po tem načinu boljšo rast in bujnejše vrhe.

Najnovejša rž „Ascanija.“ Češko žito je že davno proslavljeno, najsi tudi se tej panogi poljedelstva ne posvečuje toliko skrbi, kakoršno bi zasluževala zlasti radi tega, ker je bila ondi poljedelcem največ le repa na skrbi.

Ako si iščemo gojitve žita, pa je treba v prvi vrsti izbrati semena čim najlepša, najzdatnejša ter dovolj vstrajna in ugajajoča podnebu.

V posljednjem času so pridobili na Češkem nekoliko vrst žita vsled zasluge veleposestnika Arnošta Bahlse na v Pragi, ki se ukvarja še nadalje z požlahtnenjem in dovršenostjo raznih žitnih vrst.

V jeseni 1902 l. je vpeljala ta tvrdka novo vrsto rži z naslovom „Ascanija“, na katero si dovoljujem opozoriti čitatelje ter navesti njega prednosti.

1. Bahlse nova rž „Ascanija“ se odlikuje z doslej neprekosljivo vstrajnostjo in malomarnostjo zoper vremenske nezgode, zlasti mokroto in mraz;

2. nikakor ni izbirično glede zmelje in lege;

3. Se ga prihrani dokaj pri sejanju, vsled tega da iz enega korena požene po 20 — 30 stebel, da zadoštuje 50 — 60 kg zrnja popolnoma na en oral (1600 □ sežnje);

4. Donaša velik pridelek težkega in močnatega zrnja ter dokaj dolge slame.

Bilo bi jako primerno, da bi se naši poljedelci o lastnosti te rži sami prepričali.

Uspeh, ki se je dosegel z Bahlse novimi semeni žita in repe je nam porok, da tudi ta nova vrsta rži prinese poljedelcem znatno korist, da se bo prikupila ter vsled tega razširila tudi po naših krajih.

Ceno leščilo (lak) za usnje se napravi, če se vzame 1 del črne smole in jo v 4 delih bencola raztopi, s tem da se jo polagoma segreje. Ta lak se posuši hitro; če se hoče, da je bolj elastičen, se mu doda nekoliko trpentina. — Ali pa se raztopi 5 gramov ekstrakta višnjeve prožiljke (Blauholz) v 150 gramih vinskega cveta. Tej raztopini se doda še druga raztopina 1 grama dvojnato kromskokislega kalija in 10 gramov šelaka ter 50 gramov terpentina.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 96. (Hran. in pos. na P.) Prosimo, blagovolite nam razjasniti, kako naj kolekujemo dolžno pismo na vknjižbo in poroštvo? Se morata izdelati dva dolžna pisma? Oba kolekovati? Koliko znaša pristojbina za koleke pri sod-

niji? Če gre odbornik k sodnji, da se dolg vknjiži, je umestno nesti že seboj prošnjo za vknjižbo? Se pri vknjižbi obrestna mera zniža? od 5½ na 5%?

Odgovor 96. Za eno in isto posojilo na vknjižbo in na poroštvo istočasno zadostuje eno dolžno pismo. Glede kolekovanja takih zadolžnic na vknjižbo in poroštvo hkrati ne določa zakon nič jasnega. Kot raiffeisenka imate pravico kolekovati dolžna pisma na poroštvo s kolekom po lestvici I. Nasprotno se pa mora dolžno pismo, če je na vknjižbo, kolekovati po lestvici II. V omenjenem slučaju bi morali dolžno pismo kolekovati z dvema kolekoma po lestvici II., tembolj, če se glasi za več kot na 4 leta. Zemljeknjižna prošnja za posojilo do 200 K se kolekuje s kolekom po K 1.—, za več ko 200 K pa s kolekom po K 3.—. Zemljeknjižna pristojbina znaša ½% od posojila in na to še 25% dklade, n. pr. na posojilo po K 1000.— znaša pristojbina K 6.25. Ta pristojbina se imenuje vpisnina in se plača tudi na tisti znesek, ki se določi kot zavarovalni znesek. Zneski, ki so večji od K 1.99 se računajo za K 40, n. pr. na posojilo po K 1002.— se računi vpisnina od zneska K 1040.—. Zneski do K 1.99, ne pridejo pri vpisnini v poštev. Za terjatve do K 1600.— se vpisnina mora priložiti v kolekih k zemljeknjižni prošnji, za večje terjatve določa vpisnino c. kr. davčni urad. — Dolg se drugače ne more vknjižiti, nego s prošnjo, kateri treba priložiti izvirno dolžno pismo in navadni prepis. Obrestna mera se ne more znižati, ampak ostane ista kot je določena v zadolžnici.

Vprašanje 97. (Hran. in pos. v Št.) Ob revizijah se zahteva, da se pravočasno obnove oz. podaljšajo zapadle zadolžnice. Ker pa so v obrazcu pri naših raiffeisenkah za posojila na poroštvo sestavljena dolžna pisma v tem smislu, da „ta solidarična poroštevna zaveza ni omejena na nikako določeno dobo, temuč velja itd.“, bi naša zadruga menila, da tako podaljšanje ali prolongiranje zadolžnic ni bistveno in da bi tudi lahko odpadlo. Kako sodite Vi o tem?

Odgovor 97. Da bi bilo res lepo, če bi bilo Vaše mnenje pravo. Toda zadolžnice moramo vsled tega ponavljati, ker jim preteka 4letni rok, in ker stoji v Vaših pravilih in v § 2 zakona z dne 1. junija 1889, da so „podvržene zadolžnice na poroštvo kolku po lestvici I., ako je iz vsebine razvidno, da ne presega rok za povračilo dobo štirih let, od dneva izdaje listine dalje.“ Ta določba je bila obenem pogoj, da so Vam bile priznane pristojbinske olajšave.

Vprašanje 89. (Hran. in pos. v S.) Vprašamo, ali zadostuje, da se v imeniku združnikov v rubriki „odpoved“ stranka odpove pismeno članstvu, ali naj to stori na posebnem papirju?

Odgovor 98. Knjiga imenik članov služi le za posojilnične in uradne vpise. Stranke nimajo v njo vpisati ničesar, še posebno, ker ni zaglavje dotične rubrike tako, da bi odgovarjalo zahtevani vsebini za odpoved članstva. Mora'e že napraviti za vsak slučaj posebne pismene odstopnice, v katerih se navaja § Vaših pravil, v smislu kojega se vrši prostovoljni izstop. Sicer pa dobite pri Zvezi tudi tiskanih odstopnic.

Zadružni pregled.

Novo slovenske in hrvatske zadruge. Meseca oktobra so bile vpisane v zadružni register sledeče nove slovenske in hrvatske zadruge: na Štajerskem: Hranilnice in posojilnice v Artičah, v Dobju, v Globokem, v Poljčanah, pri Sv. Primožu nad Muto, v Vurbergu, v Zibiki; K mečke

hranilnice in posojilnice: v Petrovčah in v Šmartnem v Rožni dolini; Posojilnica za župnijo Polenšak v Polenšku. Na Kranjskem: Hranilnice in posojilnice v Kranju, v Kropi in pri Sv. Trojici nad Cerknico; Zadruga gostilna v Dolenjih Uremah; Prva vipavska vinorejska zadruga v Vipavi; Živinorejska zadruga za Horjul in okolico v Horjulu; Zveza mlekarskih zadrug v Ljubljani; Mlekarska zveza v Ljubljani. Na Koroškem: Hranilnica in posojilnica v Podlublju. Na Primorskem: Gospodarsko in konsumno društvo v Lokvi; Mlekarska zadruga v Lindaru. V Dalmaciji: Seoska blagajna za štednjo i zajmove v Leševici; Prominska seoska blagajna za štednjo i zajmove v Čitluku; Hrvatska pučka blagajna za štednjo i zajmove v Imotskem; enaka v Studencih; Potrošna kooperativa v Dubrovniku; Srpska zemljoradniška zadruga v Vrliki.

Zbrisana je bila iz zadružnega registra tekom meseca oktobra v Dalmaciji: Seoska blagajna za štednjo i zajmove v Orašcu.

Denarni trg je v zadnjem času zelo visoko podražil obrestno mero. Angleška banka je povzdignila diskont na 7⁰/₀, francoska na 4⁰/₀, nemška na 7¹/₂⁰/₀, avstrijska na 5—6⁰/₀. Posledica podražanja denarja je velika kriza, ki se je pojavila pred kratkim v Ameriki. Evropejske banke hočejo s tem preprečiti, da bi Amerika pri njih zahtevala zlato. Tudi na Slovenskem so nekateri denarni zavodi poskočili z obrestno mero. Na Primorskem nudijo že 5¹/₄—6⁰/₀. Opozarjamo naše zadruge, da se ne puste premotiti, ker so take obljube previsoke in mnogokrat dokaz ne posebno sigurne trdnosti dotičnih zavodov. Sapienti sat.

Kongres kmetijskih zadrug na Bolgarskem se vrši od 11. do 13. novembra t. l. v Sofiji. Glavna naloga kongresa je, da reši vprašanje glede ustanovitve Glavne zveze kmetijskih zadrug na Bolgarskem. Posebno poročilo se bo prečitelo na kongresu glede razvoja zadružništva na Bolgarskem in v drugih državah, glede oblik raznih zadrug, ekonomičnega vpliva zadrug in glede vpliva, ki naj bi ga imel višji tehnični inštitut na razvoj zadružništva na Bolgarskem. Snujoči se novi kmetijski zvezi naš pozdrav!

Na Finskem se deluje za ustanovitev posebne zveze konsumnih zadrug. Pred letom dni se je vršil posebni sestanek v to svrhu. Izvolil se je tedaj posebni odbor, ki je dobil nalog, da pripravi pravila za to zvezo in jih drugemu sestanku predloži v potrjenje.

O razdelitvi čistega dobička. Neko sodišče na Slovenskem je pred nedavnim časom zavrnilo vpis pravil v zadružni register, češ, da niso odgovarjala pravila določilom zadružnega zakona. Po pravilih zadruge (nedenarne) bi moral namreč vsakoletni dobiček preiti v celoti k rezervnemu fondu. V slučaju razpusta zadruge pa bi se preostajajoče premoženje imelo izročiti župnemu uradu na sedežu zadruge, da ga porabi v domače gospodarske namene, odnosno za ustanovitev nove enake zadruge v dotičnem kraju. Sodišče se je postavilo na stališče, da smejo imeti take predpise edinole pravila raiffeisenskih posojilnic, nikakor pa ne drugih gospodarskih društev. Proti odklonitvenemu sklepu sodišča se je seveda vložil priziv na višjo inštanco, ki pa doslej še ni rešen. Radi zanimivosti pa ponatisnemo na tem mestu resolucijo XXXV. zvezne skupščine Splošne zveze nemških pridobitnih in gospodarskih zadrug v Avstriji, ki slonijo na načelu samopomoči. Skupščina se je vršila, kakor smo že svoječasno poročali, dne 31. avgusta, 1. in 2. septembra

t. l. ob zelo veliki udeležbi v Inomostu. Resolucija, ki jo je predlagal sam načelnik Splošne zveze, Wrabetz, se glasi:

„XXXV. splošna zvezna skupščina sklene:

Zadružni zakon z dne 9. aprila 1873, d. z. št. 70, določa v § 5., točka 6., da mora zadružna pogodba še posebej obsegati: „Določilo glede razdelitve dobička in zgube med posamezne zadružnike.“

Kako da hočejo zadruge razdeliti svoje dobičke med posamezne člane, to je njihova stvar, v tem oziru so avtonomne; samo način razdelitve mora biti izražen v pravilih.

Ne odgovarja tedaj zakonu, ako zahtevajo nekatera sodišča, da se mora letni dobiček v razmerju z opravljenimi deleži razdeljevati med zadružnike, ker ni v tem oziru pozitivnega predpisa v zadružnem zakonu.

Pri razdeljevanju dobička konsumnega društva je taka zahteva celo nelogična in proti namenu konsumnega društva, zakaj konsumno društvo ima namen, da dosega prihranke članom pri nabavi njihovih življenskih potrebščin. Ti prihranki morejo koncem leta logično priti le onim članom v dobro, ki so z nakupovanjem blaga pri društvu pripomagali, da so se nabrali prihranki.

Splošna zvezna skupščina pozdravlja z zadoščenjem, da se je najvišje sodišče s sklepom z dne 6. avgusta 1907, št. 10.404 pridružilo pravilnemu naziranju in da je izjavilo, da se pri konsumnem društvu nima grajati določba glede dividend z ozirom na višino blagovnega nakupa (nakupna dividenda).“

Glede višine blagovne zaloge pri konsumnih društvih je ista skupščina na predlog načelnika Wrabetza sklenila sledečo resolucijo: „Konsumnim društvom se priporoča, da imajo kolikor mogoče majhno zalogo blaga. Konsumno društvo, pri katerem se zaloga kolonialnega in materialnega blaga v letu v denarnem prometu vsaj petkrat ne preobrne, ima preveliko blagovno zalogo in mora poskrbeti, da takoj in energično odstrani ta nedostatek.

Predavanja o zadružništvu na c. kr. višjem učilišču za zemljedelstvo. Za poletni semester 1908 so določena pri c. kr. učilišču za zemljedelstvo sledeča predavanja iz zadružne stvarine: „Organizacija in obdavčenje zadrug“, predava po eno uro na teden po dogovoru docent dr. Josip vitez Bauer; „O tarifih in zadružništvu“, predava po eno uro na teden docent dr. Karol Hoffmeister.

Sestanek posojilnic na krškem otoku. Dobrinjska posojilnica je razposlala vsem posojilnicam na krškem otoku, katerim preostaja veliko denarja, poziv na sestavek. Ta se vrši dne 14. novembra t. l. s sledečim dnevnim redom: 1. Pogovor o vlaganju preostajajočega denarja. 2. pogovor o morebitnih podjetjih, 3. pogovor o vzgajanju sposobnega uradništva, 4. razni predlogi. Veseli nas, da si posojilnice oskrbe take sestanke, ker se pri takih prilikah marsikatera nova in dobra misel rodi in uveljavi, katere bi sicer nikoli ne bilo.

Kmetijska centrala za prodajo živine na Dunaju, ki jo je ustanovila Splošna zveza kmetijskih zadrug na Dunaju, je dne 21. oktobra prvokrat nastopila na osrednjem živinskem trgu. Dobila je ta dan 47 komadov govede, in sicer 30 iz Nižjeavstrijske, 9 iz Moravske in 8 iz Štajerske. Izskupilo je znašalo 19.000 kron. Začetek je sicer skromen, toda toliko večji bo, kolikor več se bodo kmetovalci posluževali svoje centrale za prodajo živine. Seveda so zelo ogorčeni — prekupci živine, ker uvidevajo, da kmet lahko živi tudi brez njih. Vprizorili so celo gonjo, ki pa ne bo imela nikakoršnega vspeha.

Razvoj raiffeisenovk na Nižjeavstrijskem. Pred dvajsetimi leti, in sicer l. 1888. se je ustanovila prva posojilnica po Raiffeisnovem sestavu v Mühlendorfu ob Donavi. Danes je na Nižjeavstrijskem že 533 posojilnic z 55.432 člani. Če vzamemo, da je število vlagateljev dvakrat toliko, potem sodeluje pri kmečkih posojilnicah — 170.000 oseb, to je $\frac{1}{8}$ vsega prebivalstva na deželi. Le upravnikov v načelstvu in nadzorstvu je 7500 oseb. Kako imenitna šola so pa ravno upravniška mesta pri raiffeisenskih posojilnicah, vedo najbolje ceniti vsi oni, ki so kedaj bili člani načelstva ali nadzorstva takih posojilnic. Glede naraščanja hranilnih vlog in posojil podamo samo te podatke:

Leta	Hranilnih vlog	Posojil
1885	K 52.060	K 63.792
1893	„ 3.966.599	„ 2.931.890
1899	„ 23.642.790	„ 15.789.301
1905	„ 51.631.896	„ 27.062.778

Kdor zna čitati te številke, bo na prvi pogled spoznal vpliv raiffeisenovk na kmečko prebivalstvo. Pri nas se pa dobe še vedno ljudje, ki pravijo, da so raiffeisenovke za kmeta — največje zlo!

Zadružna šola v Darmstadtu je bila slovesno otvorjena dne 7. m. m. Ravnatelj državne zveze kmetijskih zadrug, Haas, je v nagovoru tolmačil naloge in smotre šole in vspodbudil udeležence šole k pridnemu in marljivemu učenju. Otvoritve se je udeležil tudi Mr. Adams, zastopnik irske kmetijske uprave v Dublinu, ki ravnokar proučuje zadružne uredbe Državne zveze v Darmstadtu. Udeležencev je 36, od teh 6 Avstrijcev, 2 sta Čeha, 3 Slovenci, in sicer gosp. A. Kralj od „Zadružne zveze“ v Ljubljani, gosp. Oblak iz Št. Lorenca, g. M. Stibler od „Zadružne zveze“ v Celju.

Mlekarska centrala v Schärdingu je nakupila pred kratkim kos zemljišča v bližini kolodvora, da napravi na njem posebno eksportno stavbo s hladilno napravo za maslo in jajca.

Zadruga za pašnjo se je ustanovila koncem septembra meseca v Raspenau-u na Češkem. Sklenila je posebno zakupno pogodbo za pašnjo z nekim ondotnim posestnikom. Bilo bi dobro, če bi se ta zgled vporabil tudi pri nas.

Z ozirom na obdačenje pridobitnih in gospodarskih zadrug je obljubil 5. t. m. finančni minister Korytowski v svojem ekspoziciji, da v kratkem času predloži načrt zakona, ki se ozira na večkrat izražene želje in pritožbe in bo skusal zadruge postaviti na isto davčno stališče, kakor so društva z omejeno zavezo. Čas bi že bil!

Književnost.

K. Meglič — A. Šulgaj „Kilometerski kazalec za najvažnejše železniške postaje v Avstro-Ogrski in Bosni z navodilom za navajanje kilometerskega kazalca“. Izdalo in založilo „Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ v Ljubljani“. 1907. Cena 60 vinarjev, s pošto 10 vin. več. Knjižica bo dobrodošla vsem zadrugam in trgovcem, ki imajo veliko posla z razpošiljanjem odnosno s sprejemanjem blaga po železnici. Kilometerske daljave so izračunljene iz južnega kolodvora v Ljubljani, dajo se pa ravnotako povsod vporabiti. Važna je knjižica zato, ker se da natančno preračunati pravočasni prihod blaga v omenjeni kraj, prekoračeni dostavni rok, pa tudi previsoko zaračunjena voznina. Tako da je mogoče pravočasno in pravilno predložiti potrebne reklamacije.

Listnica uredništva.

— Denašnja številka se je nekoliko zakasnila, ker je bil urednik več časa odsoten. Prosimo potrpljenja.

— V prihodnji številki prinesemo hrvatski članek „Razduživanje seljačkov posjeda i novi zakon o konvertiranju dugova.“ Pripravljen imamo tudi članek „O kreditu“.

— G. M. Vošnjak v Gorici. Pišete mi: „Na strani 308 „Narodnega Gospodarja“ ex 1907 trdite Vi, da sem jaz Vam v obraz trdil, da sem „načelni nasprotnik Raiffeisenovk“. Jaz sem imel čast, samo 2krat stopiti z Vami v osebno dotiko; da bi se pa takrat govorilo o dotičnem predmetu, moram negirati. Dakle prosim pojasnila!“ — Prav rad. Govorila sva o tem predmetu dne 15. januarja 1907 pop. v Vaši vili „Judit“ ob čaši rujnega štajerca. Verujte mi, da nisem rad potegnil Vaše ime v polemiko, kriv pa je g. Lapajne s svojim slepim hvalisanjem. Pozdrav!

— G. I. Lapajne v Krškem. Na Vašo repliko v „Domovini“ in „Zadrugi“ nimam povoda odgovoriti. Ravnali ste se pač po onem, ki je rekel: „Prvi del nisem mogel kritizirati, ker nisem še drugega prebral; ko sem pa drugega prebral, nisem prvega razumel“. V repliki navajate stvari, katerih nisem ne trdil, ne negiral.

— G. Gustinčič, asistent agr. kom. v Ljubljani. Ko prenehate z osebnimi zafrkacijami v „Slovenskem Narodu“, upam, da smem od Vas pričakovati tudi stvarnega in strokovnega odgovora, kaj ne?

S. Premrou.

Vabilo

na

izredni občni zbor

I. kranjske sadjarske in moštarske zadruge
na Rovih,
ki se vrši

dne 29. decembra 1907 ob $\frac{1}{2}$ 11. uri dopoldne
v hranilničnih prostorih.

Dnevni red:

Razpust zadruge.

Načelstvo.

Vabilo

k

izvanrednemu občnemu zboru,

„Mlekarske zadruge“ v Podlomku,
registrovane zadruge z omejeno zavezo,
ki se vrši dne 31. decembra 1907 v prostorih „Mlekarske
zadruge“ ob 10 uri dopoldne.

Dnevni red:

- 1.) Poročilo načelstva.
- 2.) Poročilo o razpustitvi zadruge.
- 3.) Poročilo o pristopu vseh udov k mlekarni v Selcih.
- 4.) Razni nasveti.

Odbor.

Psa braka, majhne pasme, vajenega lovca, dobrega iskača, živahnega temperamenta, za takojšnjo uporabo kupi Iv. Podboj, župnik v Toplicah.

Priporoča se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov.

Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Božjast.

Razne vesti v zdravniških listih o novem in sigurnem načinu zdravljenja božjasti so vzbudile povsod splošno pozornost. Pisec tozadevnih člankov in izumitelj novega zdravilnega načina je specialni zdravnik Dr. Alexander B. Szabo v Budimpešti, kateri daje pojasnila onim bolnikom, ki želijo potom njegovega izkušenega načina zdravljenja doseči zdravje.

Kaj toče majhen sem možic!
 Da sem lepo debelih lic.
 In ta sem le zato dobil,
 Ker sem Kathreinerjevo kavo pil.

Pristna
 samo v izvornih
 zavojih z imenom
Kathreiner.

Nihče naj bi ne pil
 močno razburjajoče
 zrnate kave nemešane!
**Kathreinerjeva
 Kneippova
 sladna kava**
 sama se je obnesla za
 najokusnejšo primes,
 ki lahko
 prebavna,
 redilna in
 krvotvorna
 speši zdravje.

Otroke
 bi bilo samo
 še navajati
 Kathreinerjeve
 kave.

Pri gnojenju

travnikov, detelnih in žitnih polja naj se ne
 opusti, poleg suferfosfata, Tomaseve žlindre ali
 koščene moke rabiti

Kajnit
 ali
40% kalijevo gnojno sol.

Pojasnila o tem in drugem gnojilnem
 sredstvu daje:
**Kmetijsko pojasnovalni zavod ka-
 lijeve družbe v Gradcu, Rauber-
 gasse št. 11.**
**Kalijeva družba, zadr. z om. zav.,
 Leopoldshall-Strassfurt.**

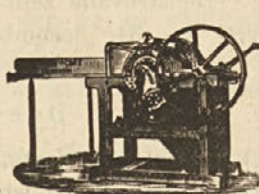
Dobi se pri:
 Gospodarski zvezi v Ljubljani,
 C. kr. kmetijski družbi v Ljubljani,
 Goriški kmetijski družbi v Gorici,
 Tvrčki „Merkur“ P. Majdič v Celju,
 „ Alpi & Comp. v Gorici,
 „ Ara & Vizzich v Trstu. 5-5

Mlatilnice

lahko tekoče z rokami za goniti.

Mlatilnice vsakovrstne
 z vrtilom (gepeljom).

Mlatilnice z motor-
 jem na bencin (najcenejša gonilna
 sila) kakor tudi vsi poljedelski stroji po
 zelo znižanih cenah
 pri
Karol Kavšeka nasled. 248 x-21
Schneider & Verovšek
 trgovina z železnino in zaloga strojev.
 Ljubljana, Dunajska cesta 16.
 Vsakdo naj se v svojo korist prepriča predno
 kupi kaki stroj!

V življenju nikdar več 600 komadov samo gld. 1.65.

1 krasno pozlačeno preciz ura z verižico s 3 letnim jamstvom, 1 moderna svilena kravata za gospode, 2 fina žepna roba, 1 p stan za gospode z imit biserom, 1 elegantna broša (novost), 1 par gumbov z imit. briljanti, 1 žepno zrcalo, 1 denarnica, 1 par manšetnih gumbov, 3 naprsni gumbi, vse double zlato s patentirano zapono, 1 album 10 najlepših slik sveta, 3 šaljivi predmeti, velika veselost za stare in mlade, 1 nikelnast tintnik. 20) važnih dopisovalnih predmetov in še 500 raznih predmetov za dom neobhodno potrebnih. Vse skupaj z uro, ki je sama vredna tega denarja, velja samo gld. 1.95. Pošilja proti povzetju, ali če se denar naprej pošlje.

Dun. cen. razpošiljalnica, P. Lust, Krakov 463.
 Kar ne ugaja, se zamenja.

3-3

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel
 založnik Raiffeisnovih posojilnic
 Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 27.

247 24-21

Urad za prodajo domačih hranilnikov

r. z. z o. z.

Telefon 13.340.

Dunaj, I., Stadiongasse 6.

Telefon 13.340.

Imamo na prodaj sledeče vrste:

Burnsova pušica,

Weiz-ov tovarniški izdelek: ovalna, bakro-oksidirana, 8 cm visoka, 10 cm dolga, 6 cm široka, z vzdigovalnim zapiralom.

Cloetrova pušica,

vrsta št. 3: četverooglata bakreno-oksidirana, 7 cm visoka, 10 1/2 cm dolga, 5 cm široka, s premikajočim jezičastim zapiralom.

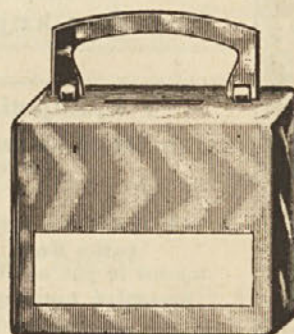

Selfmenova pušica,

ovalna, bakreno-oksidirana, 8 cm visoka, 10 cm dolga, 6 cm široka, z vzdigovalnim zapiralom.

Stegmanova pušica,

(Budjejevice): četverooglata, bakreno-oksidirana, 8 cm visoka, 10 cm dolga, 6 cm široka, z zobčastim zapiralom.

Na sprednji strani je ščitek, na kojega se vtisneta ime zavoda in tekoča številka. Vsaka vrsta stane K 6.— vštveši napis in zaboj iz kolodvora na Dunaju, za vrsto Stegman iz kolodvora v Budjejevicah.

Delniška stavbinska družba »UNION« v Ljubljani.

Ob začetku leta sklepajo posojilnice na občnih zborih o porabi čistega dobička. — Delniška stavbinska družba „UNION“ se usoja pri tej priliki opozoriti p. n. hranilnice in posojilnice, da so še oddati delnice III. emisije, in da blagovolè vsaj en del čistega dobička uporabiti za nakupovanje delnic družbe „UNION“. — S pomočjo združne organizacije se je posrečilo postaviti krasno stavbo hotela „UNION“. — Delničarji postali so solastniki tega podjetja, in delnice imajo sedaj svojo vrednost. Treba je pa še oddati III. emisijo, in odda se lahko, ako naše hranilnice in posojilnice vzajemno postopajo in prevzamejo delnice. — Tako národno-gospodarsko delo mora vspevati. — Oglasila za podpise delnic sprejema podpisani načelnik.

Dr. V. Gregorič,
načelnik.

Dober svet!

Kdor še ne pozna krasnih uspehov pravega

klajnega apna

z znamko „Hospodár“,

temu svetujemo, da si za poskušnjo naroči plombirano, z znamko hranilnega zakona preskrbljeno izvirno vrečico, ki tehta 5 kg. Dobi jo franko za 2 K 40 v s posebnim navodilom.

Kdor pa že pozna dobrodelno vplivanje klajnega apna „Hospodár“, temu tudi ni žal denarja za porto, zato si naroči najmanj 25 kg nefrankovano po železnici za K 6 —; 50 kg računamo nefrankovano po K 11 25 100 kg pa po K 22 —.

Náše pravo, nepotvorjeno, češko klajno apno pospešuje prebavljanje, obvaruje pred slabostjo, pospešuje delanje kosti in pomaga k točnosti.

Napravite mal poskus, pa se bodele prepričali, da se brez klajnega apna ni mogoče misliti boljše hrane za živino.

Zahtevajte obširnega cenika za vse gospodarske potrebščine zastoj in franko.

Veliki zavod „Društva Hospodár“

v Miloticich n/ Bečrou, Moravska.

x—3

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog 30. aprila 1907:
čez 13 milijonov kron

prilika
za štedenje!

Denarni promet 30. aprila 1907:
čez 19 milijonov kron

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

preje: Gradišče štev. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema hranilne vloge vsak de-
lavec od 8. ure zjutraj do 1. ure
popoldan ter jih obrestuje po

4½%

brez kakšnega odbitka, tako, da sprejme
vložnik od vsakih vloženih 100 kron
čistih 4 K 50 h na leto.

Stanje vlog 30. aprila 1907: K 13,927.621·90 — Denarni promet v letu 1906: 55,129.024·18

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1907.

249, x—21

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Josip Šiška, kanonik,
podpredsednik.

Odborniki:

Fran Povše,
vodja, graščak, deželni odbornik, drž. in dež. poslanec itd.
Anton Kobi,
trgovec in pos. na Bregu
Francišek Leskovic,
zasebnik in blag. ljud. pos.

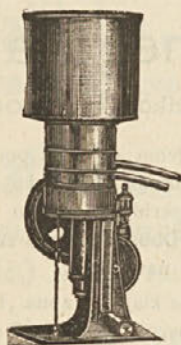
Karol Kauschegg,
veleposestnik v Wildonu
Karol Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec v St. Vidu nad Ljubljano.
Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polju, svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.
Ivan Pollak,
tovarnar in pos. v Ljubljani.
Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku.

Delniška družba Alfa Separator, Dunaj, XII. Wienerbergstrasse 31

Zaloge: PRAGA, GRADEC, KRAKOV.

'Največja specialna tovarna mlekarskega orodja, strojev in pločevinskega blaga. Popolne mlekarniške oprave in hladilne naprave.

Originalni Alfa Caval posnemalniki model 1906

so največja popolnost posnemalnega stroja

Izredno zboljšanje.

Zvišana delavna zmožnost.

Konkurenčne stroje zamenjujemo z Alfa posnemalniki pod najugodnejšimi pogoji.

Alfa-vrči za mleko

Patentovane Isselhardove hladilne naprave

iz posebno močne jeklene oklopne pločevine. Nizke nabavne cene. — Ohlajenje na 1—2° C.

Vse mlekarniške priprave najboljšega izdelka vedno v zalogi.

Ceniki na željo brezplačno in franko.

Dopisovanje v slovenskem jeziku.

x—16